

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ กำหนดหัวข้อในการนำเสนอ ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา
 - 1.2 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.3 ขอบข่ายการบริหารงานในสถานศึกษา
 - 1.4 หลักและทฤษฎีการบริหาร
2. การบริหารงานวิชาการ
 - 2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
 - 2.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ
 - 2.3 หลักและกระบวนการบริหารงานวิชาการ
 - 2.4 ขอบข่ายและภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษามีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

ชาญชัย อาจิมสาจาร (2542 : 38) การบริหารการศึกษา หมายถึง การใช้อิทธิพล (Influencing) ต่อกลุ่มหนึ่งนั่นคือ นักเรียน เพื่อให้มีความเจริญงอกงามสู่วัตถุประสงค์ที่ได้ กำหนดโดยการใช้กลุ่มคนกลุ่มที่สอง ซึ่งได้แก่ครู ในฐานะตัวแทน (Agent) ดำเนินการเพื่อให้ วัตถุประสงค์บรรลุผลสำเร็จ

ชุมศักดิ์ อินทร์ลักษณะ (2542 : 2) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนการสอน ซึ่งพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนควรคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้แก่ครู ในด้านอุปกรณ์ สื่อ โสตทัศนวัสดุ เครื่องมือและบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2543 : 3-4) ได้ให้ความหมาย การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้านนับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถพฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมที่ตรงกันกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ เพื่ออาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

ถวิล มาตรฐาน (2544 : 3) กล่าวถึง ความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการการเรียนรู้ของมนุษย์ในสังคม เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้มนุษย์ดำรงอยู่ด้วยความสงบ และในขณะเดียวกันก็ถ่ายทอดสิ่งเหล่านั้นไปสู่รุ่นต่อ ๆ ไป การศึกษาเป็นรากเหง้าของการพัฒนามนุษย์ เป็นปัจจัยหนุนต่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งเป็นระบบโครงสร้างหลักของการพัฒนาประเทศ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547 : 41) ได้ให้ความหมายการบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคน ทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมเพื่อให้บุคคลนั้นดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีสันติสุขและสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศตามความเหมาะสมและศักยภาพของบุคคลนั้น

Good (1973 : 1) ได้ให้ความหมาย การบริหารการศึกษาไว้ว่า คือ การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการจัดการในเรื่องเกี่ยวกับงานหรือกิจกรรมในโรงเรียนรวมทั้งการบริหารธุรกิจโรงเรียนโดยมุ่งให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ ภาระหน้าที่ดังกล่าว จะเกี่ยวข้องกับครูนักเรียน บุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน โปรแกรมการศึกษา โปรแกรมด้านกิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตรวิธีสอน วัสดุอุปกรณ์การสอน และการแนะแนว

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของบุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกันพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม ค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ความพยายามจัดดำเนินการทุกอย่างเกี่ยวกับการศึกษา โดยให้มีผลผลิตคือ ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุเป้าหมายหลักคือ ทำให้นักเรียนได้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร

2. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษามีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 8) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบและรู้จักเลือกเทคนิค วิธีการบริหาร และกระบวนการที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

สมเดช สีแสง (2543 : 36) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา จะถูกกำหนดและแบ่งตามภารกิจหลักของโรงเรียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกโรงเรียน สาเหตุเพราะโรงเรียนมีขนาดและบุคลากรจำนวนต่างกัน สามารถแบ่งต่างกันได้ แต่เนื้อหาจะต่างกันอย่างน้อยโรงเรียนทั่วไปก็จะมีงานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการ และงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551 : 4) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีค่านิยม ตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคม

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการตามภารกิจของผู้บริหารที่ครอบคลุมขอบข่ายภารกิจที่รับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ บริหารงานบุคคล งานประมาณและการบริหารทั่วไป เป็นต้น โดยมีการกำหนดรูปแบบ วิธีการขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์และบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ รู้จักเลือกใช้และประยุกต์หลักการเทคนิควิธีการบริหาร ตลอดจนกระบวนการบริหารจัดการที่ดีมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ และเป้าหมายของสถานศึกษา คือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

3. ขอบข่ายการบริหารงานในสถานศึกษา

ขอบข่ายและกรอบงานในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 28-121)

ด้านการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งกระจายอำนาจให้สถานศึกษามากที่สุด โดยมีขอบข่ายภารกิจงานวิชาการ ดังนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ
หลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
 3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
 4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
 5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
 7. การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
 8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
 9. การนิเทศการศึกษา
 10. การแนะแนว
 11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
 12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
 13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กร
อื่น
 14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร
หน่วยงาน สถานประกอบการและสถานบันอื่นที่จัดการศึกษา
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ
สถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
 17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้านการบริหารงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหาร
จัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้โดยชอบข่างานดังนี้

1. การจัดทำแผนงบประมาณ
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
3. การอนุมัติใช้จ่ายเงินงบประมาณ
4. การโอนและเปลี่ยนแปลงงานประมาณ
5. การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
6. การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

7. การตรวจสอบติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน
8. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
9. งานกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
10. การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
11. การเบิกเงินจากคลังการนำเงินส่งคลัง
12. การรับ การเก็บรักษาเงินและการจ่ายเงิน
13. การจัดทำบัญชีการเงิน การจัดทำรายงานการเงินและงบการเงิน
14. การจัดทำและจัดหาบัญชี ทะเบียนและรายงาน
15. การวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแลบำรุงรักษา
16. การกำหนดรูปแบบรายงานหรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือ

สิ่งก่อสร้าง

17. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
18. การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

ด้านการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองต่อภารกิจของสถานศึกษา โดยขอบข่ายงานบริหารบุคคลได้แก่

1. การวางแผนอัตรากำลังการสรรหา และบรรจุแต่งตั้ง
2. การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทาง

การศึกษา

4. การเลื่อนขั้นเงินเดือน
5. การลาทุกประเภท
6. การประเมินผลการปฏิบัติงาน
7. วินัยและการรักษาวินัย
8. การออกจากราชการ
9. การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
10. การส่งเสริมประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
11. การส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรติ
12. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
13. การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม

14. การส่งเสริมสนับสนุนของรับใบอนุญาตและการขอต่อใบประกอบ

วิชาชีพครู

15. การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ด้านการบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไปเป็นงานที่ให้บริการสนับสนุนส่งเสริมประสานงานและ
อำนวยความสะดวกทั้งประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานของโรงเรียนต่อ
สาธารณชนโดยมีขอบข่ายการดำเนินงานดังนี้

1. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
2. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
3. การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
4. งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
7. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
8. การดำเนินงานธุรการ
9. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
10. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
11. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหาร
12. การดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
13. การจัดทำสำมะโนผู้เรียนและการรับนักเรียน
14. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและ

ทั่วไป

ตามอัธยาศัย

15. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
16. การส่งเสริมกิจการนักเรียน
17. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
18. การส่งเสริมสนับสนุนงานและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล

ชุมชนองค์กรและหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

19. การรายงานผลการปฏิบัติงาน
20. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

21. งานบริการสาธารณะ

22. แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายและกรอบงานการบริหารงานสถานศึกษามีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จอย่างมากในการจัดการศึกษา เพราะผู้นำเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นและวางแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผู้บริหารจะเป็นผู้อำนวยการความสะอาดแก่ครูปฏิบัติการณ์ในทุกด้านเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นแบบอย่างแก่ครูทุกคนในโรงเรียน ประสานและสร้างความสัมพันธ์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา

4. หลักและทฤษฎีการบริหาร

การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องเลือกใช้หลักการบริหารในเชิงศาสตร์และศิลป์อย่างเหมาะสม เพื่อให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้หลักและทฤษฎีการบริหารไว้ ดังนี้

กูลิคและเออร์วิก (Gulick and Urwick) ได้เสนอหลักการบริหารที่เรียกว่า "POSCORB" (นพพล บุญจิตราดุล. 2543 : 7 ; อ้างอิงมาจาก Luther Gulick and Luther Urwick. 1937 : 119) ดังนี้

1. P=Planning หมายถึง การวางแผนหรือโครงการในการทำงานเพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. O=Organizing หมายถึง การจัดโครงสร้างหรือรูปแบบการทำงานในองค์การ โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของตำแหน่งและบุคลากรในองค์การให้ชัดเจน ตลอดจนวิธีการติดต่อสื่อสาร
3. S=Staffing หมายถึง การบริหารงานบุคคลในหน่วยงาน ตั้งแต่การสรรหาบรรจุ แต่งตั้ง พัฒนา การเลื่อนขั้น บำเหน็จความชอบและการให้ออกจากราชการ
4. D=Directing หมายถึง การสั่งการในการทำงานรวมถึงการติดตามและดูแลการปฏิบัติงานตามคำสั่ง
5. Co=Coordinating หมายถึง การประสานงานหรือการติดต่อสัมพันธ์กันภายในองค์การเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการทำงานป้องกันความขัดแย้งในองค์การ
6. R=Reporting หมายถึง การรายงานผลการการทำงานให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบความก้าวหน้าในการทำงานเพื่อการตรวจสอบและแก้ไขให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุด

7. B=Budgeting หมายถึง การจัดทำงบประมาณการเงิน การวางแผนการทำโครงการใช้เงินงบประมาณ ตลอดจนการควบคุมการใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบและถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย

วีระพล บดีรัฐ (2543 : 6) ได้เสนอวงจรการบริหารคุณภาพจากแนวคิดของ E.W. Deming ซึ่งเรียกว่า “วงจรมะเดมมิง” (Deming Circle) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (Plan) เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของวงจร เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เวลา เพราะจะช่วยให้ขั้นตอนต่อไปดำเนินไปอย่างง่ายดาย เป็นการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้า การวางแผนเพื่อเป็นการปรับปรุงงาน การเรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือใช้ในการขจัดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ

2. การปฏิบัติตามแผน (Do) คือ การทำตามแนวคิดหรือแผนที่วางไว้และก่อนลงมือปฏิบัติตามแผนนั้นเราควรได้รับการฝึกฝนเพื่อให้ความรู้หรือทักษะในวิธีปฏิบัติให้ถูกต้อง

3. การตรวจสอบ (Check) คือ การเทียบผลลัพธ์กับการปฏิบัติ หรือการประเมินทางออกของปัญหาและอุปสรรคที่ได้ลองหาทางแก้ไขว่าวิธีที่เลือกนั้นเหมาะสมเพียงใด

4. การดำเนินการให้เหมาะสม (Act) เป็นการนำผลจากขั้นการตรวจสอบมาดำเนินการต่อให้เหมาะสม

จำเนียร พลหาญ (2549 : 26) ได้สรุปว่า กระบวนการบริหารประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. การวางแผน คือ การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดโครงสร้างองค์กร เพื่อสนับสนุนการทำงาน จัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพ วางระบบการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการทำงานอย่างพอเพียง

2. การนำแผนไปปฏิบัติ คือ เมื่อการวางแผนต่าง ๆ สำเร็จแล้วก็นำสู่การปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริง เพื่อแก้ปัญหา

3. การวัดและประเมินผล คือ การกำกับติดตาม ผลการทำงานเพื่อช่วยเหลือสนับสนุน ตลอดจนการแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการทำงาน เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง

4. การรายงานและการปรับปรุงการทำงาน คือ การรายงานผลให้ผู้มีส่วนร่วมได้เสียได้รับทราบผลการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหา อุปสรรคในการทำงาน และร่วมกันปรับปรุงการทำงานเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการวางแผนต่อไป

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 9) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะได้คำนึงถึงหลักการบริหาร ดังนี้

1. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงเป้าหมายของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจะจัดงาน จัดคน จัดเงิน จัดวัสดุ อุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม
2. ต้องมีเทคนิคในการบริหารงาน การบริหารงานทุกประเภทย่อมต้องมีเทคนิค วิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการ งานที่ทำ ควรมีระบบ มีความรอบคอบ จึงจะทำให้งานดำเนินไปด้วยดี
3. การประเมินผล เมื่อได้ดำเนินกิจการใด ๆ ควรจะได้มีการประเมินผลและติดตามผล เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงได้ดีขึ้น การทำงานที่ขาดการประเมินผลจะไม่ช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา

จากการศึกษาทฤษฎีและหลักการบริหารสถานศึกษาพอสรุปได้ว่า หลักและกระบวนการในการบริหารสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริงนั้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การวัดและประเมินผล การรายงานผลและการปรับปรุงการทำงาน

การบริหารงานวิชาการ

ภารกิจของสถานศึกษา คือการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแนวในการจัดการศึกษา การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหาร และการจัดการศึกษา ผู้บริหารทุกระดับจะต้องดำเนินการ หรือถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญลำดับแรกที่ครู ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องตระหนัก เพราะการบริหารจัดการงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร งานวิชาการเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของโรงเรียน จึงมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงนักการศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของการบริหารงานวิชาการ และขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการไว้สอดคล้องและแตกต่างกัน รายละเอียด ดังนี้

1. ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกประเภทในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน หลักสูตร รวมทั้งการพัฒนาครูเพื่อนำผลแห่งการพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงนั้นมาเอื้ออำนวย และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดีมากยิ่งขึ้น

แซอูไร กนกกังวานโรจน์ (2542 : 18) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ อบรม ศีลธรรม จรรยา และความประพฤติของนักเรียน ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนา การเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542 : 60) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานทุกประเภทที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนของครู และนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วินิจ เกตุขำ (2542 : 1) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียน หรือสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพ

กมล ภูประเสริฐ (2545 : 6) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 8) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผล การสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการหมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นก่อให้เกิดการเรียนรู้ อบรม ศีลธรรม จรรยา และความประพฤติของนักเรียนรวมทั้ง การพัฒนาครูเพื่อนำผลแห่งการพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงนั้น มาเอื้ออำนวย และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดีมากยิ่งขึ้น

2. ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติเป็นอันดับแรก ซึ่งมีนักการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษากล่าวถึงความสำคัญไว้ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 8) อธิบายว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพ การศึกษา จะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ

วินิจ เกตุขำ (2542 : 84) ได้อธิบายว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารงานโรงเรียน เพราะงานวิชาการครอบคลุมด้านการเรียนการสอนของนักเรียน และการสอนของครูทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนจึงเป็นงานวิชาการ มีข้อสรุปเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการว่าในเวลา 1 สัปดาห์ (35 ชั่วโมง) ใช้เวลา 12 – 13 ชั่วโมง ในการบริหารงานวิชาการ หรือผู้บริหาร โรงเรียนต้องใช้เวลา 35 – 40 เปอร์เซ็นต์ ของเวลาที่ใช้ในการบริหารงาน

ทั้งหมดมาบริหารงานวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 11) กล่าวว่า การใช้เวลาในการบริหารงาน และการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโดยแยกงาน ออกเป็น 7 ประเภท พบว่า การบริหารงานวิชาการคิดเป็นร้อยละ 40 งานบริหารบุคลากรร้อยละ 20 งานบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษาร้อยละ 20 งานบริหารการเงิน งานบริหารอาคารสถานที่ งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน และงานบริหารทั่วไปแต่ละงานคิดเป็นร้อยละ 5 จากงานทั้ง 7 งานดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ และ กำหนดสัดส่วนไว้มากที่สุดเมื่อเทียบกับงานอื่น ๆ

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้ สรุปได้ดังนี้ การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านวัดผลประเมินผล ด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านนิเทศ การศึกษา ด้านส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ด้านจัดการเรียนการสอน ที่จะสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มี จริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี

3. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2537 : 16-17) ได้กำหนดขอบข่ายของงาน วิชาการไว้ 9 งาน ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานการเรียนการสอน
3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. งานวัดผลและประเมินผล
5. งานห้องสมุด
6. งานนิเทศการศึกษา
7. งานด้านวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน
8. งานส่งเสริมการสอน
9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

เทศ แก้วกสิกรรม (2538 : 78) ได้สรุปขอบข่ายของงานวิชาการเป็น 6 ประการ

ดังนี้

1. การทำแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการสอน

3. การจัดการเรียนการสอน
4. สื่อการสอน
5. การปรับปรุงการเรียนการสอน
6. การวัดและประเมินผล

กมล ศิริบรรณ (2539 : 5) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจของงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ จัดหาหลักสูตร เอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตรให้เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานของครู
2. งานด้านการเรียนการสอน ปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดอบรม สาธิต การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับเพื่อนครูหรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ เกี่ยวกับวิธีสอนแบบใหม่ ๆ
3. งานสื่อการเรียนการสอน จัดให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนตามที่หลักสูตร กำหนดทุกกลุ่มประสบการณ์ ส่งเสริมให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนให้ตรงจุดประสงค์ เนื้อหาและ กิจกรรมของผู้เรียนและอาจเลือกใช้สื่อที่อยู่รอบตัวมาใช้ประโยชน์ เช่น วิทยุโรงเรียน
4. งานวัดผลและประเมินผล จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ ที่กำหนด ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพ จัดทำธนาคารข้อสอบ มีการตรวจสอบ การจัดทำสมุดประจำชั้นและสมุดประจำตัวผู้เรียนให้ถูกต้องเรียบร้อย และเป็น ปัจจุบันอยู่เสมอ
5. งานห้องสมุด จัดทำและจัดหาเอกสาร หนังสือ สำหรับค้นคว้าหาความรู้ สำหรับครูและนักเรียนอย่างเพียงพอ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ช่วย ให้ครูและนักเรียนมีความรู้กว้างขวางและทันสมัยอยู่เสมอ
6. งานนิเทศการศึกษา จัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
7. งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินการกำหนดให้มีการให้มีการ วางแผนปฏิบัติงานวิชาการล่วงหน้าอย่างมีขั้นตอน ให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานกำหนดหน้าที่และขอบเขตในการปฏิบัติงาน และประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องให้ ชัดเจน
8. งานส่งเสริมการสอน จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนส่งเสริมการเรียนการสอน เช่น กิจกรรม ส่งเสริมการอ่าน การแข่งขันตอบปัญหา การแสดงละคร ดนตรี กีฬา ตลอดจนงานเรื่อง การสอนซ่อมเสริม
9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ จัดให้มีการประชุมครูในโอกาสต่าง ๆ เพื่อ ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อนำมาพัฒนา การเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

งาน ดังนี้
 อุตัย บุญประเสริฐ (2540 : 36) กล่าวว่า ขอบข่ายของงานวิชาการประกอบด้วย 6

1. งานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน
2. งานการสอนและการจัดการเรียนการสอน
3. งานกิจกรรมนักเรียน
4. งานสื่อการเรียนการสอน
5. งานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้
6. งานการนิเทศการศึกษา

ด้าน ดังนี้
 วิชัย ธรรมเจริญ (2541 : 15) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการไว้ 4

1. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. การเรียนการสอน
3. ห้องสมุด
4. การวัดผลและประเมินผล

วินิจ เกตุขำ (2542 : 1-2) ได้แบ่งขอบข่ายของงานวิชาการไว้ดังนี้

1. งานเกี่ยวกับการบริหารครูอาจารย์
2. งานเกี่ยวกับหลักสูตร
3. งานเกี่ยวกับการเรียนการสอน
4. งานเกี่ยวกับการสนับสนุนการเรียนการสอน
5. งานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการศึกษา
6. งานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับชุมชน

กมล ภู่งประเสริฐ (2545 : 9-18) กำหนดขอบข่ายงานการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร
2. การบริหารการเรียนการสอน
3. การบริหารการประเมินผลการเรียน
4. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา
5. การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ
6. การบริหารวิจัยและพัฒนา
7. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ
8. การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ
9. การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545 : 145) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ
 - 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - 1.3 สื่อการเรียนรู้
 - 1.4 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
2. การวิจัยในชั้นเรียน
3. การสอนซ่อมเสริม
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. การนิเทศภายในสถานศึกษา
6. การประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32 - 33) ได้ให้ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 12

ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร

หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546 : 9) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 6 กลุ่มงาน ดังนี้

1. งานหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
2. งานบริหารหลักสูตร
3. งานสื่อและนวัตกรรม
4. งานวัดและประเมินผล

5. งานนิเทศภายใน

6. งานส่งเสริมวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 31) ได้ระบุถึง ขอบข่าย การบริหารงานวิชาการว่า ประกอบด้วย 17 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
14. การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน และสถานประกอบการ และสถานที่ที่จัดการศึกษา
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้
 - 17.1 การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่นมีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้
 - 17.1.1 วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้
 - 17.1.2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ
 - 17.1.3 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลสารการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

17.1.4 จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติม จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ประเมินผลและปรับปรุง

17.1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติ

17.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.2.1 วางแผนงานด้านวิชาการโดยรวบรวมข้อมูล และกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้การวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งด้านวิชาการ

17.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

17.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.3.1 จัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

17.3.2 จัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้นตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณธรรมนำความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

17.3.3 ใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้

17.3.4 จัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

17.3.5 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

17.3.6 ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียนและช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาสและมีความสามารถพิเศษ

17.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.4.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง โดย 1) จัดให้มีงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมและเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น 2) จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 3) จัดให้มีวิชา

ต่าง ๆ ครอบคลุมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ 4) เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาให้สูงและลึกซึ่งมากสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาด้านศาสนาดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ ผู้บกพร่อง พิการและการศึกษาทางเลือก 5) เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก 6) สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสอนและอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

17.4.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา

17.4.3 นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

17.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.5.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

17.5.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

17.5.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

17.5.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

17.5.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

17.5.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

17.5.7 ศึกษาค้นคว้าพัฒนารูปแบบหรือการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ก้าวหน้า เพื่อเป็นผู้นำการจัดการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาอื่น

17.6 การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

- 17.6.1 กำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ
- 17.6.2 จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา
- 17.6.3 วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ ผลการเรียนรู้และอนุมัติผลการเรียน
- 17.6.4 จัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีผู้เรียนไม่ผ่านการประเมิน
- 17.6.5 จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล
- 17.6.6 จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน
- 17.6.7 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมินการเรียนด้านต่าง ๆ รายปี/รายภาคและตัดสินผลการเรียนการผ่านช่วงชั้นและจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 17.6.8 การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ได้แก่คณะกรรมการเทียบระดับการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน และเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการพร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน
- 17.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้
- 17.7.1 กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของนักเรียน ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
- 17.7.2 พัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ
- 17.7.3 พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบการวิจัย
- 17.7.4 รวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนา การเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 17.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.8.1 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงเพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

17.8.2 จัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ จัดให้มีห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการศูนย์วิทยบริการ (Resource Center) สวนสุขภาพสวนวรรณคดี สวนหนังสือ สวนธรรมะ เป็นต้น

17.8.3 จัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนของสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดเส้นทาง/แผนที่และระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชนห้องสมุดสถาบันการศึกษาพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

17.8.4 ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และนิเทศ กำกับติดตาม ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

17.8.5 ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในต่างประเทศ

17.9 การนิเทศการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.9.1 สร้างความตระหนักให้แก่ครู และผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่า ได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและตัวครูเอง

17.9.2 จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบและกระบวนการ

17.9.3 จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

17.10 การแนะแนว มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.10.1 กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

17.10.2 จัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน

17.10.3 สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

17.10.4 ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน

17.10.5 คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทำหน้าที่ครูแนะแนวครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และคณะอนุกรรมการแนะแนว

17.10.6 ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

17.10.7 ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครองและชุมชน

17.10.8 ประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

17.10.9 เชื่อมโยงระบบแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

17.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติดังต่อไปนี้

17.11.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน

17.11.2 จัดระบบบริหารและสารสนเทศ โดยจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนางาน และการสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน จัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ข้อมูลมีความสมบูรณ์เรียกใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

17.11.3 จัดทำแผนสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา (แผนกลยุทธ์/แผนยุทธศาสตร์)

17.11.4 ดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมสถานศึกษาต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็งเน้นการมีส่วนร่วมและวงจรการพัฒนาคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming cycle) หรือที่รู้จักกันว่าวงจร PDCA

17.11.5 ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาโดยดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องสนับสนุนให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

17.11.6 ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

17.11.7 จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุป รายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงาน ดันสกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

17.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งด้านวิชาการ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.12.1 จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการและสถาบันอื่น ๆ

17.12.2 ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ใน ชุมชน

17.12.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ

17.12.4 พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการรวมทั้งหา วิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน

17.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ องค์กรอื่น มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.13.1 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิ ปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

17.13.2 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจน ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

17.13.3 ให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารกับแหล่งวิชาการในที่อื่น ๆ

17.13.4 จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม การสร้าง ความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การ ร่วมกิจกรรมกับสถาบันการศึกษาอื่น เป็นต้น

17.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.14.1 ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา

สถานประกอบการและ สถาบันสังคมอื่น ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษา

17.14.2 จัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมให้กับ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ที่ร่วมจัดการศึกษา

17.14.3 ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น ร่วมกันจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

17.14.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง สถานศึกษากับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

17.14.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการตามความเหมาะสมและ จำเป็น

17.14.6 ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อ การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

17.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ สถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.15.1 ศึกษา และวิเคราะห์ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

17.15.2 จัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ สถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

17.15.3 ตรวจสอบร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ของสถานศึกษาและแก้ไขปรับปรุง

17.15.4 นำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ สถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

17.15.5 ตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ งานด้านวิชาการของสถานศึกษาและนำไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม

17.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา มีแนวทางการ ปฏิบัติดังต่อไปนี้

17.16.1 ศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียน การสอน

17.16.2 จัดทำหนังสือเรียน หนังสือประสบการณ์หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัดใบงานใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

17.16.3 ตรวจสอบพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบแบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

17.17 การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีแนวทางการ ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

17.17.1 จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดหา และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

17.17.2 พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อะไรและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

17.17.3 พัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

17.17.4 พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของ สถานศึกษาและชุมชน

17.17.5 นิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการ จัดทำ ผลิต ใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา ขั้นพื้นฐานมีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 17 ด้าน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานได้ระบุไว้

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บรรลุตามความมุ่ง หมายของการปฏิรูปการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลทำหน้าที่กำกับและ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย มาตรฐานในการบริหารจัดการ

ทางการศึกษา ทั้งนี้ การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จนั้น สถานศึกษาและคณะกรรมการต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของกันและกัน ควรมีรูปแบบ วิธีการทำงานที่ประสานสอดคล้องกันโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุตามที่ร่วมกันกำหนดขึ้น

1. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1.1 จัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนบริบทและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
- 1.2 จัดตั้งงบประมาณ และรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา
- 1.3 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น
- 1.4 จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศ การเรียนการสอนที่เหมาะสม และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 1.5 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด
- 1.6 กำกับ ติดตาม ประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการและประเมินผล การปฏิบัติงาน ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนาและการดำเนินการทางวินัย กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด
- 1.7 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา
- 1.8 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ความร่วมมือการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งการรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 1.9 ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษาและสถาบันอื่น ๆ ในชุมชน และท้องถิ่น
- 1.10 ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจการภายในสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมาย และตามที่กฎหมายกำหนด

2. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลที่เกิดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สรุปลำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดังนี้

- 2.1 กำกับ การดำเนินกิจการของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
- 2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
- 2.3 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา กำหนด
- 2.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ 1) กำกับ 2) ส่งเสริม สนับสนุน 3) มีอำนาจอื่นตามที่กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด ซึ่งมีกรอบในการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 อำนาจหน้าที่ในการกำกับ หมายถึง การกำกับให้สถานศึกษาดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อำนาจหน้าที่ในการกำกับการดำเนินงานของสถานศึกษา หลายคนเปรียบเทียบว่าทำหน้าที่คล้ายกรรมการกำกับเส้น (Lineman) ในกีฬาฟุตบอล คือ กรรมการกำกับเส้น ไม่ใช่ผู้ตัดสิน และไม่ใช่ตัวนักกีฬาฟุตบอลในสนาม ไม่มีสิทธิเป่านกหวีด ไม่มีสิทธิเตะฟุตบอลในขณะที่มีการแข่งขัน เพราะมีสิทธิเป่านกหวีดคือกรรมการตัดสิน (Referee) คนมีสิทธิเตะฟุตบอล คือนักกีฬาของทั้งสองทีม ส่วนกรรมการกำกับเส้นมีสิทธิและหน้าที่ในการยกธงเมื่อผู้เล่นไม่ปฏิบัติตามกติกา เมื่อกรรมการกำกับเส้นยกธงกรรมการตัดสินก็จะเป่านกหวีดยุติการแข่งขันชั่วคราวก่อนเริ่มเล่นใหม่ ซึ่งโดยบทบาทนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาต้องคอยกำกับสถานศึกษา โดยการติดตามการปฏิบัติงานของสถานศึกษา รวมทั้งให้ความเห็น ให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษา เพื่อให้

สถานศึกษาดำเนินการให้เป็นไปตามกติกา ได้แก่ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และของสถานศึกษาเอง หากสถานศึกษาดำเนินการไม่สอดคล้อง หรือไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายดังกล่าว คณะกรรมการสถานศึกษาต้องแจ้งให้สถานศึกษาดำเนินการ หากสถานศึกษายังไม่ดำเนินการ คณะกรรมการต้องเสนอความเห็นไปยังกรมการตัดสินใจ (เป่านกหวีด) ซึ่งได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพิจารณาสั่งการหรือแจ้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สั่งการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

3.2 อำนาจในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง บริหารงานอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการการศึกษาแก่เยาวชนและประชาชน ได้อย่างกว้างขวางทั่วถึง และจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ศรัทธา เชื่อถือ ของประชาชน และท้องถิ่น

3.3 อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษา อำนาจหน้าที่ในส่วนนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังกล่าว อาจเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p>1. ด้านวิชาการ</p> <p>1.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>1.2 จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.3 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และรายงานผลการประเมินให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ</p>	<p>1. ด้านวิชาการ</p> <p>1.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>1.2 ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.3 รับทราบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา</p>
<p>2. ด้านงบประมาณ</p> <p>2.1 จัดตั้งและรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา ตามที่กฎหมายระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>2.2 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติ ฯลฯ เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>	<p>2. ด้านงบประมาณ</p> <p>2.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา</p> <p>2.2 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับเรื่องนี้ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>

<p>บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>	<p>บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>
<p>3. ด้านการบริหารงานบุคคล ดำเนินการตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>4. ด้านการบริหารทั่วไป</p> <p>4.1 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของ สถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผน ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของ ชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.2 ดำเนินและกำกับ ติดตาม และประเมินผล งานตามแผนงาน โครงการของสถานศึกษา</p>	<p>3. ด้านการบริหารงานบุคคล ปฏิบัติหน้าที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>4. ด้านการบริหารทั่วไป</p> <p>4.1 ให้ความเห็น เสนอแนะและให้คำปรึกษาใน การจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของ สถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผน ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของ ชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.2 รับทราบ ให้ความเห็นและขอเสนอแนะใน การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ กิจการของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและความต้องการของชุมชนและ ท้องถิ่น และรายงานสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเมื่อสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4.3 ระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา รวมทั้ง ปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้ และจัดหา ผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด	4.3 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ สถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด
4.4 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนว ปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตาม กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด	4.4 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้ คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงาน ด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด
4.5 ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและสร้าง ความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชนและ ท้องถิ่น	4.5 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้ คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ ใน ชุมชนและท้องถิ่น
4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของ สถานศึกษา หรือตามที่ได้รับมอบหมายและ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด	4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของ สถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามกฎกระทรวงที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2546 กำหนดให้คณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน
เก้าคนและสถานศึกษาขนาดใหญ่ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนสิบห้าคน
ประกอบด้วย

4.1 ประธานกรรมการ

4.2 กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวนหนึ่งคน

4.3 กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวนหนึ่งคน

4.4 กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวนหนึ่งคน

4.5 กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนหนึ่งคน

4.6 กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวนหนึ่งคน

4.7 กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่

จำนวนหนึ่งรูปหรือหนึ่งคนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กและจำนวนสองรูปหรือสองคนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

4.8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งคนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กและจำนวนหกคนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

4.9 ผู้อำนวยการ เป็นกรรมการและเลขานุการ

5. ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์คณะบุคคลที่ทำงานร่วมกับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองได้ตามกรอบที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นความหลากหลายของบุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ จึงเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่อาศัยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ดังนี้

ผู้แทนผู้ปกครอง เป็นผู้สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านคุณภาพการศึกษาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้งในส่วนที่คาดหวัง และสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

ผู้แทนครู เป็นผู้ที่มีความชำนาญในสายวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อการนำเสนอข้อมูลด้านกระบวนการเรียนรู้ ปัญหา และความต้องการสนับสนุน ช่วยเหลือ รวมทั้งรายงานผลการจัดการศึกษา

ผู้แทนองค์กรศาสนา เป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการที่ครอบคลุมทั้งเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษาและมีความสำคัญต่อสถานศึกษาอย่างยิ่งในเรื่องการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากรทางการศึกษา และเชื่อมโยงแผนพัฒนาการศึกษากับแผนพัฒนาท้องถิ่น

ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา เป็นผู้ที่สะท้อนภาพความรัก ความศรัทธาความ
ภาคภูมิใจต่อสถาบันการศึกษาที่ตนได้รับการศึกษา ช่วยจรรโลงคุณค่าของสถาบันไปสู่ศิษย์รุ่น
หลังให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเช่นกัน

ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ เป็นผู้นำเสนอและเติม
เต็มข้อมูลด้านคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมของศาสนาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้
เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม

ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่ช่วย
เสริมให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ทำ
ให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะกรรมการและเลขานุการซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของ
สถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่จะสะท้อนภาพของการบริหารจัดการ ผู้ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา
สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นการทำงาน ทบทวนรายงาน สะท้อนความคิด เปิดโอกาสให้ผู้แทนแต่ละ
กลุ่มได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ จัดเตรียมการประชุม บันทึกการประชุม รายงานผลการประชุม
และสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ห้องประชุม วัสดุใช้สอย ฯลฯ รวมทั้งการพิจารณานำมติ ข้อคิดเห็น
และข้อเสนอแนะจากที่ประชุมไปสู่การปฏิบัติ

ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลในการบริหาร
สถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จึงต้องอาศัยผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาหลากหลายและเข้าใจ
การศึกษา มีความมุ่งมั่น มีเวลาที่จะอุทิศแรงกายแรงใจพัฒนาสถานศึกษาของชุมชนให้มีคุณภาพ
และได้มาตรฐานตามที่ชุมชน สังคม และประเทศชาติต้องการ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชน สังคมเข้มแข็ง
และประเทศชาติก้าวหน้า

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. ข้อมูลทั่วไป

สภาพปัจจุบัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. 2556 : 7-8)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 เป็นหน่วยงาน 1 ใน 42

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ มีเขตพื้นที่
ความรับผิดชอบครอบคลุมทั้งจังหวัดกาฬสินธุ์ รวมพื้นที่ทั้งหมด 6,946,746 ตารางเมตร 18

อำเภอ

ข้อมูลโรงเรียนจำแนกตามขนาดจำนวนนักเรียน

ขนาดที่ 1 (นักเรียน 1-499 คน)	จำนวน 35	โรงเรียน
ขนาดที่ 2 (นักเรียน 500-1,499 คน)	จำนวน 12	โรงเรียน
ขนาดที่ 3 (นักเรียน 1,500-2,499 คน)	จำนวน 5	โรงเรียน
ขนาดที่ 4 (นักเรียน 2,500 คน)	จำนวน 3	โรงเรียน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน 55	โรงเรียน

2. ทิศทางการพัฒนาการศึกษา

2.1 วิสัยทัศน์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. 2556 : 13-20)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เป็นองค์กรชั้นนำในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้สูงเทียบเท่ามาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายในปี 2558

2.2 พันธกิจ

พัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล

2.3 เป้าประสงค์

2.3.1 ประชากรวัยเรียน ได้รับโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างมีคุณภาพ และทั่วถึง

2.3.2 ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล

2.3.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาศักยภาพสู่สากล

2.3.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และสถานศึกษาในสังกัด มีความเข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ให้มีคุณภาพเป็น 1 ใน 10 ของประเทศ

2.3.5 ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2.4 กลยุทธ์

กลยุทธ์ข้อที่ 1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตร และส่งเสริม ความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

กลยุทธ์ข้อที่ 2 ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ข้อที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงและลดความเหลื่อมล้ำ ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

กลยุทธ์ข้อที่ 4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

กลยุทธ์ข้อที่ 5 พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษา

2.5 เป้าหมายความสำเร็จ

2.5.1 สถานศึกษามีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิชาหลัก 8 วิชา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

2.5.2 สถานศึกษาผ่านการรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกโดยมีผลการประเมินระดับดีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

2.5.3 สถานศึกษาทุกแห่งจัดทำหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน มีการใช้แหล่งเรียนรู้และการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ จากชุมชน สถาบันการศึกษา แหล่งวิชาการ สถานประกอบ และภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เชื่อมโยง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

2.5.4 สถานศึกษาทุกแห่งมีการพัฒนาครู และมีผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี และดีมาก

2.5.5 สถานศึกษาจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่เสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 หรือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

2.5.6 สถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม และสามารถพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ เทียบเคียงมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น

2.5.7 สถานศึกษามีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีสอดคล้องกับแผนการจัดการชั้นเรียน

2.5.8 สถานศึกษามีครูเพียงพอ อัตราส่วนครู ต่อนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์มีครูครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพียงพอตามแผนการจัดการชั้นเรียน

2.5.9 สถานศึกษามีอัตราส่วนนักเรียนต่อคอมพิวเตอร์ต่ำกว่า 2:1 และสามารถใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

บันลือ พลพันธุ์ (2550 : 148-149) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่จัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 สามอันดับแรกคือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อะบบ และด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่จัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน โดยรวม พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 9 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศ การศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การแนะแนวการศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ส่วนด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อะบบ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ผู้บริหาร ครูวิชาการ ครูผู้สอน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 3) โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ โดยรวม

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการกาชุมชน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ไม่แตกต่างกัน

วรเวช แก่พรหม (2551 : 162-163) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า พบว่าสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ทั้งโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การวัดผลและประเมินผล การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนโดยรวมมีปัญหาระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้าน ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนมาก ยกเว้นด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาความต้องการการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน โดยรวมมีความต้องการในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

วีระ สุบัติคำ (2552 : 166-168) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมไม่ต่างกัน แต่ในด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีความแตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้แก่ ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการระหว่างโรงเรียน ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกสถานศึกษาโดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น และควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

กิตติชัย เขียมไธสง (2553 : 93-94) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารงานวิชาการ เห็นว่าสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารวิชาการ เห็นว่าปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย 3) ผู้บริหารงานวิชาการ ที่มีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน เห็นว่าสภาพการดำเนินงานด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เห็นว่าสภาพการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน 4) ผู้บริหารงานวิชาการ ที่เป็นหัวหน้างานวิชาการ เห็นว่าสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการแนะแนวการศึกษา มากกว่า ผู้อำนวยการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่สภาพการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และ 5) ผู้บริหารงานวิชาการที่มีประสบการณ์การทำงาน และประเภทสถานศึกษาแตกต่างกัน เห็นว่าสภาพการบริหารและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$)

ศุภมิตร นาคมทอง (2552 : 193-195) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มหาสารคาม เขต 1 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการแนะแนว ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มหาสารคาม เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มหาสารคามเขต 1 โดยรวมและรายด้าน 13 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครู มีความคิดเห็นแตกต่างจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทวิทชัย รวาระรินทร์ (2554 : 154-156) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูวิชาการในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$) สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.98$) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.96$) และด้านการแนะแนว ($\bar{X} = 3.94$) 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูวิชาการในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูวิชาการมีข้อเสนอแนะ 5 ลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ สถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูพัฒนารูปแบบหรือออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูส่งเสริมให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการทำงานที่เป็นกระบวนการกลุ่ม และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการจัดพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและชุมชน ด้านการนิเทศการศึกษา สถานศึกษาควรจัดให้มีการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และเป็นกระบวนการที่มีประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลทุกปีการศึกษา และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ทุกชั้นเรียนตลอดทั้งสอนซ่อมเสริมกรณี que ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เบอร์เทลเซน (Bertelsen. Online. 1999 : 123-529) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยศึกษาเรื่องธรรมชาติการสอนของครูและการเรียนรู้หนังสือของนักเรียนที่ได้รับการศึกษาพิเศษ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าการวางแผนจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับบทบาทของครู จำนวนนักเรียนและสถานการณ์ในการเรียน จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพตามความสามารถแต่ละบุคคล

ฮารอป (Haeop. Online. 1999 : 5-294) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในด้านการปรับปรุงหลักสูตร : ปัญหาจากการปฏิบัติของโรงเรียนในเขตพื้นที่รัฐโรดไอแลนด์ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนระยะยาวเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรผู้บริหารมีการกำกับ ติดตามการปรับปรุงหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอโดยครูมีส่วนร่วม ในการปรับปรุงหลักสูตรต้องคำนึงถึงความต้องการของสาระหลักในหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรของโรงเรียน

เนวิลล์ (Neville. Online. 1999 : 35-96) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในด้านการประกันคุณภาพและการวางแผนปรับปรุงในโรงเรียนประถมศึกษา 2 โรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนของรัฐอลิโนยส์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น พบว่า กิจกรรมที่ทำร่วมกันด้วยการประกันคุณภาพและการวางแผนที่เหมาะสมเป็นประโยชน์ในด้านความร่วมมือและเพิ่มความมั่นใจในการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

วาตามูรา (Watumura. Online. 2000 : 34-518) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน มีการอภิปรายสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยืนยันว่า นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีการวิจัยด้านสติปัญญาของผู้เรียนและสรุปว่านักเรียนสามารถเพิ่มพูนความคิดในการ

เรียนรู้ได้ด้วยตนเองมากขึ้นเมื่อใช้รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนที่ถูกสอนโดยครูเป็นผู้ชี้นำจะได้รับความรู้ที่แยกเป็นส่วน ๆ นักเรียนไม่สามารถบูรณาการเป็นองค์ความรู้และรักษาความรู้นั้นได้จากการศึกษาเปรียบเทียบชั้นเรียนที่สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับชั้นเรียนที่สอนโดยครูเป็นผู้ชี้นำ พบว่า นักเรียนมีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ชั้นเรียนที่เรียนโดยการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะเป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ที่กว้างกว่า และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน

แมคคอย (McCoy, 2001 : 166) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแผนปรับปรุงท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีการศึกษาใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการใน 2 โรงเรียน โดยได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง การวิจัยในครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดประสิทธิภาพของแผน ในการระบุความต้องการทางวิชาการทั้งโรงเรียน และกำหนดว่าจะปรับปรุงอย่างไร บุคคลทั้ง 3 กลุ่มร่วมกันประชุมในกลุ่มงานและกลุ่มย่อย เพื่อทบทวนแผนปรับปรุงท้องถิ่นปัจจุบัน โดยการตรวจสอบข้อมูลทางวิชาการของนักเรียน อันเป็นการสนับสนุนโปรแกรมเดิมที่มีอยู่ รวมทั้งเพื่อพัฒนาระบบการปฏิบัติการและการประเมินแผนดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า แนวร่วมที่เกิดขึ้นคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 2 โรงเรียนที่แผนปรับปรุงท้องถิ่นไปใช้นั้นจะต้องกล่าวถึงก่อนสร้างกระบวนการที่เป็นพื้นฐานของการปฏิรูปโรงเรียน ได้แก่ วัฒนธรรมโรงเรียน เวลา การมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครอง การใช้ข้อมูลทางวิชาการของนักเรียนอย่างเหมาะสม และกระบวนการมีส่วนร่วมเมื่อนำแผนไปใช้แล้ว การวางแผนปรับปรุงท้องถิ่นก็เชื่อมโยงความต้องการของนักเรียนเข้ากับการแทรกแซงที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่จึงเป็นผลที่เกิดขึ้นที่แท้จริง อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องมีวินัยในการประยุกต์ใช้บางประการ ผู้นำโรงเรียนต้องชี้นำกระบวนการและส่งเสริมการร่วมมือกันปฏิบัติอย่างกระตือรือร้น ครูและผู้ปกครองต้องมีความรู้สึกว่าเป็นสิทธิ์และความรับผิดชอบในกระบวนการ และผลที่เกิดขึ้นจะต้องมองเห็นได้เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการของวงจรประจำปีแล้วชั้นเรียน โรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนก็สามารถจะพัฒนาไปสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเกิดขึ้นได้ด้วยการปฏิบัติร่วมกัน